

Foto: Manuel Pinot

ÅRSRAPPORT 2019

Sidas hantering av misstankar om korruption och oegentligheter i biståndet

Innehållsförteckning

FÖRORD	3
KORRUPTIONEN I VÄRLDEN.....	4
SIDAS ARBETE MOT KORRUPTION.....	5
SIDAS HANTERING AV MISSTANKAR OM KORRUPTION OCH ANDRA OEGENTLIGHETER.....	6
2019 ÅRS ÄRENDEHANTERING	7
LÄRDOMAR OCH AVSLUTANDE REFLEKTIONER	14

FÖRORD

För Sida är arbetet mot korruption och dess utvecklingshämmande effekter alltid prioriterat. Korruption är alltid ett hinder för utveckling, och i en kris som den världen nu genomlever till följd av coronapandemin, blir det än tydligare hur förödande korruption är. Korruption minskar tilliten till offentliga institutioner, välbehövliga resurser för inte minst sjukvård går förlorade och ojämlikhetens konsekvenser förstärks. Fattiga och utsatta grupper drabbas hårdare än andra.

Vårt förhållningssätt till korruption är att *alltid förebygga, aldrig acceptera, alltid informera och alltid agera*. Under 2019 har vi utvecklat och vässat vårt anti-korrupsionsarbete ytterligare. Vi har antagit en ny vägledning om korruption som hinder för utveckling. Den riktar både till Sidas personal och till våra partners. Vi har under året växlat upp kompetensutvecklingen eftersom alla medarbetare har ett ansvar i anti-korrupsionsarbetet. Vi stärker upp i fält med fler controllers. Arbetet mot sexuella övergrepp och trakasserier fortgår och leds gemensamt av jämställdhets- och anti-korrupsionsexperter på myndigheten. Vi förnyar och förbättrar våra arbetssätt, och drar nytta av digitaliseringens möjligheter.

Vi följer noggrant antalet ärenden, som 2019 ligger på samma nivå som 2018 och 2017. Vi granskar våra samarbetspartners kapacitet för intern styrning och kontroll, och vi fortsätter utveckla riskanalys, revision och resultatredovisning. Sidas anti-korrupsionsarbete koncentrerar sig alltid på att skydda svenska biståndsmedel och se till att de används för avsedda ändamål. Varje skattekrona i det svenska utvecklingssamarbetet ska bidra till fattigdomsbekämpning.

Under 2019 har det varit ett ökat medieintresse kring bistånd och korruption. Det är välkommen uppmärksamhet. Konstruktiv granskning hjälper oss i att ytterligare skärpa våra metoder och vårt arbete.

Tillsammans med våra samarbetspartners driver vi anti-korrupsionsagendan framåt på alla nivåer. Och vi gör det för att värna de resurser som så väl behövs nu när vi gått in i FN:s *Decade of Action* – de sista tio åren för att lyckas uppnå Agenda 2030 och utrota fattigdomen. Den världsomspännande kris som coronapandemin fört med sig gör biståndets insatser än viktigare.

Carin Jämtin, Generaldirektör

KORRUPTIONEN I VÄRLDEN

Korruptionens omfattning

Det är svårt att mäta korruptionens omfattning eftersom mörkertalet är mycket stort. Transparency International's årliga Corruption Perception Index (CPI), som bygger på uppfattad korruption i offentliga sektorn i 180 länder, ger dock en god indikation. Enligt CPI 2019¹ står två tredjedelar av dessa länder stilla eller backar när det gäller arbetet mot korruption. Bland dem återfinns flera av världens mest utvecklade ekonomier. Under de senaste åtta åren förbättrade bara 22 länder sina CPI-poäng betydligt, bland dem Grekland, Guyana och Estland. Under samma period försämrades 21 länder markant, exempelvis Kanada, Australien och Nicaragua. I de återstående 137 länderna som ingår i mätningen visar korruptionsnivån liten eller ingen förändring.

I majoriteten av de länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete är korruptionen utbredd och finns på samhällets alla nivåer. Även om korruption är vanligare förekommande i fattiga länder, finns inga samhällen som är immuna mot korruption. Även bland de nordiska länderna, som anses ha bland de minst korrupta offentliga sektorerna, finns problem bland annat i form av penningtvätt och vänskapskorruption. Flera korruptionsskandaler under 2019 visade att transnationell korruption ibland underlättas, möjliggörs och upprätthålls av aktörer också i de nordiska länderna.

Forskning ökar förståelsen för problematiken – och bidrar med lösningar

Tack vare ökad forskning om korruption under senare år finns idag en större förståelse för korruptionens komplexitet och dynamik. Idag vet vi att korruption inte enbart är en moralisk fråga, utan att den i vissa länder och samhällen utgör ett grundläggande system för hur makt fördelas och upprätthålls. Forskningen visar också att konsekvenserna av korruption går långt bortom förlusten av ekonomiska resurser. Korruption har allvarliga skadliga effekter på lagstiftning och demokrati, den hindrar ekonomisk tillväxt och en hållbar användning av naturresurser och drabbar de fattiga allra hårdast.

Att det finns en koppling mellan korruption och demokrati är inte ny kunskap, men sambanden har fått ökad uppmärksamhet. International IDEA konstaterar i rapporten *”Global State of Democracy 2019”* att frånvaro av korruption är den mest avgörande aspekten av demokrati när det gäller att skapa mänsklig utveckling. Ju lägre nivåer av korruption i ett land, desto högre nivåer av utveckling och vice versa².

Sveriges biståndsminister Peter Eriksson (MP) understryker vikten av att arbeta mot korruption i syfte att stärka den demokratiska utvecklingen³:

”Korruption är ett gift som förstör möjligheter för människor och hindrar dem från att ta del av samhället. I vår demokratisatsning är arbetet mot korruption en central del. För vi ser att det hänger ihop. Valfungerande demokratiska samhällen ger också människor större möjlighet att komma ur fattigdom”

Det är också viktigt att allt fler aktörer både globalt och i Sverige integrerar anti-korruption i allt arbete, inom alla sektorer, och inte hanterar korruption som en separat fråga. Att minska korruption i alla dess former är av sådan vikt att det är ett särskilt delmål bland FN:s globala mål⁴. Om korruptionsproblematiken minskar ges bättre möjlighet att uppnå också de andra globala målen, som syftar till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa och lösa klimatkrisen.

¹ [Corruption Perceptions Index 2019](#)

² [The Global State of Democracy 2019: Addressing the Ills, Reviving the Promise](#)

³ <https://www.facebook.com/PeterErikssonMP/posts/3144373699120183>

⁴ [Delmål 16.5: Väsentligt minska alla former av korruption och mutor.](#)

SIDAS ARBETE MOT KORRUPTION

Antikorruptionsarbetet har varit och är alltjämt en prioriterad fråga för Sida. Sida genomför korruptionsanalyser i de länder och miljöer där vi verkar. Genom kunskap om korruptionens drivkrafter kan vi systematiskt integrera åtgärder mot korruption i genomförandet av våra strategier för utvecklingssamarbetet och i vårt stöd till olika biståndsprojekt. Sida kommer att fortsätta satsningen på ökad närvaro i fält för att följa upp resultat, ekonomi och intern kontroll hos våra avtals- och samarbetspartners. Vidare kommer även personal från Sidas huvudkontor fortsätta att rikta utbildningsinsatser till ambassader och konsulat. Ett fokus framåt kommer också att vara att ytterligare höja kvaliteten i våra organisationsgranskningar, budgetanalyser, analyser av finansiell rapportering och revisioner, samt genomföra fler fältbesök med fokus på finansiella och administrativa frågor.

Utbildningsverksamhet

En viktig del av Sidas antikorruptionsarbete är att utbilda personal på Sida, på utlandsmyndigheterna samt externa aktörer i hur misstankar om korruption identifieras, hur rapportering ska göras, hur misstankar utreds och vilka påföljder som bör vidtas vid bekräftad korruption och oegentligheter.

Sidas utredningsgrupp genomförde under 2019 ett tjugotal sådana utbildningar. Bland annat hölls två utbildningar på Sida Partnership Forum i Härnösand i samarbete med Transparency International, där bland annat Sidas avtalspartners och deras samarbetspartners deltog. Vidare genomfördes 16 interna utbildningar på Sidas operativa enheter samt på utlandsmyndigheter där såväl utsänd personal som lokalt anställda deltog. Dessa genomfördes i stor utsträckning via videolänk eller på Sidas kontor i Stockholm.

Ett enhetligt förhållningssätt vid hantering av misstankar är en grundpelare i arbetet för att motverka korruption. Genom utbildning av externa aktörer delas erfarenheter och lärdomar och man kan tillsammans diskutera de utmaningar man möter samt få inspiration till lösningar. Vid utbildningarna som riktar sig till Sidas personal och anställda hos Sveriges utlandsmyndigheter ligger fokus på utredningsprocessen. Det är också viktigt att dela lärdomar från tidigare korruptionsfall, med exempel på risker personalen behöver vara uppmärksam på i beredning och uppföljning av insatser. Genom att lära av de varningssignaler och riskområden som tidigare identifierats kan insatshandlingen kontinuerligt förbättras liksom Sidas proaktiva och preventiva arbete mot korruption. Utbildningar av Sidas personal kommer också fortsättningsvis att vara en viktig del av utredningsgruppens arbete.

Uppföljning av SEAH⁵-hantering

I 2018 års årsrapport redovisades en separat del gällande sexuella utnyttjanden, övergrepp och sexuella trakasserier (SEAH), för första gången. Under 2019 har arbetet med SEAH intensifierats ytterligare. Utvecklingssamarbetet genomförs ofta i kontexter med ojämlika maktförhållanden, vilket medför ett stort behov av att arbeta aktivt med att förhindra och förebygga SEAH. Transparens och snabbt agerande är grundläggande då fall av SEAH upptäcks. Uteblivet eller otillräckligt agerande vid fall av SEAH riskerar, utöver att enskilda individer drabbas, även att skada förtroendet för biståndet.

Under 2019 kom OECD DAC med rekommendationer, *”Recommendation on ending sexual exploitation, abuse and harassment in development co-operation and humanitarian assistance: Key pillars of prevention and response.”*, om hur förbyggande och hantering av SEAH-ärenden ska ske. Sida arbetar med att ta fram en ny handlingsplan för att uppfylla rekommendationerna, och diskussioner pågår om ökat krav på rapportering och om hur Sidas avtalspartner och samarbetsorganisationer lever upp till internationella åtaganden, däribland rekommendationerna från OECD DAC.

⁵ Sexual Exploitation, Abuse and Harassment

Sida har under 2019 kartlagt resurser och kompetens för att ta emot, agera och utreda SEAH-misstankar. Kartläggningen bidrar till Sidas SEAH-handlingsplan och utgår från OECD DAC:s rekommendationer enligt ovan. Arbetet fortgår och ska slutföras under 2020.

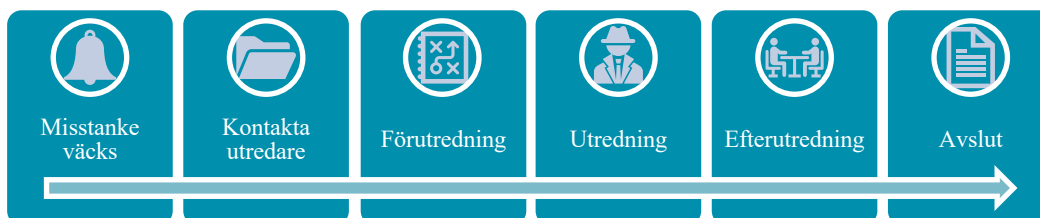
Särskilda satsningar

Under 2019 påbörjade Sidas utredare en utbildning för att bli certifierade korruptionsutredare, ”*Certified Fraud Examiners*” genom ACFE (Association of Certified Fraud Examiners), ett globalt nätverk för utredare. Under 2020 förväntas samtliga utredare bli certifierade, vilket är ett led i arbetet med att i ökad omfattning självständigt kunna utföra utredningar utan stöd från externa konsulter.

Under 2019 och fortsatt under 2020 genomförs uppdateringar och förbättringar av det ärendehanteringssystem som utredningsgruppen arbetar i. Detta förväntas leda till ökad effektivitet och informationssäkerhet men innebär främst att utredarna kommer att kunna lägga ett större fokus på sitt kärnuppdrag och mindre tid på administration av inflödet av information.

SIDAS HANTERING AV MISSTANKAR OM KORRUPTION OCH ANDRA OEGENTLIGHETER

Det här avsnittet förklarar i stora drag hur Sida arbetar med utredning av misstankar om korruption och andra oegentligheter i biståndet. Arbetet sker genom en process som illustreras i bilden nedan.

Många tips med misstankar om korruption och oegentligheter kommer från visselblåsare men oftast är det Sidas avtalspartners som rapporterar om misstankar och oegentligheter. Misstankarna kan handla om brister i rapportering och transparens eller varningssignaler om att internkontrollsystem inte fungerar tillfredsställande. Det är positivt att avtalspartners rapporterar, då det visar på ömsesidig tillit och en strävan efter transparens mellan Sida som finansär och de organisationer som genomför biståndsinsatserna.

När en Sidamedarbetare har mottagit en anmälan eller själv identifierat en misstanke om korruption eller oegentlighet har medarbetaren, enligt Sidas antikorrupsionsregel, en skyldighet att rapportera till Sidas utredningsgrupp och till sin närmaste chef. Om en misstanke bedöms vara trovärdig och omfattar verksamhet som Sida finansierar öppnar Sidas utredningsgrupp ett ärende. Därefter beslutas vem som genomför själva utredningen.

I många fall berör misstankarna partners i tredje led, det vill säga att Sidas avtalspartner har rapporterat en misstanke om korruption eller oegentlighet hos deras samarbetspartner. Det kan exempelvis vara en internationell biståndsorganisation som rapporterar att en genomförande organisation i ett visst land uppvisar brister i sitt upphandlingsförfarande. I ett sådant fall bedömer Sida vanligtvis att det är vår avtalspartner som har bäst förutsättningar att utreda misstankarna, men det är viktigt att Sida kontinuerligt uppdateras angående utredningen och hela tiden kan ta ställning till avtalspartnerns agerande.

I andra fall anlitar Sida externa revisorer för delar av eller hela utredningar. Alternativt så utreder Sidas egen personal en misstanke, antingen genom utredare från utredningsgruppen eller annan personal på den enhet som ansvarar för den aktuella insatsen.

Under utredningen skapas och testas en hypotes om vad som hänt, man samlar in data, gör bedömningar av underlag för redovisning och rapportering, revisioner, utvärderingar och liknande, och genomför fältbesök och intervjuer. Slutligen fattas beslut om påföljder. Om oegentligheter bevisats kan det innebära återbetalningskrav, avtalsförändringar eller avslutande av samarbetet. Vid misstanke om brott ska lämpligt rättsväsende informeras, om detta inte redan gjorts tidigare under processen.

I det sista steget av processen dokumenteras lärdomar från det avslutade fallet så att de kan bidra till Sidas effektiviseringsarbete och utveckling av metoder.

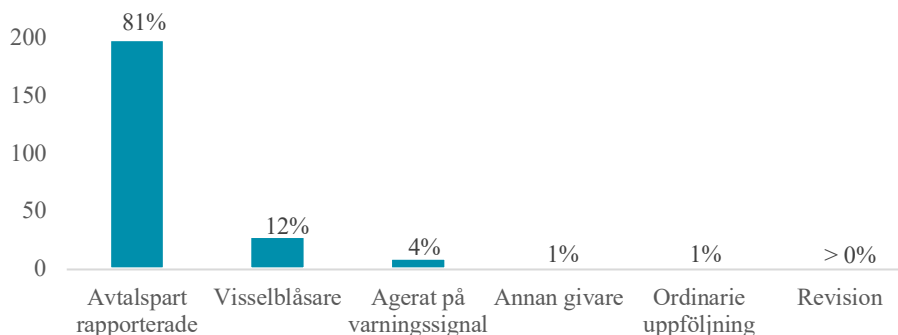
2019 ÅRS ÄRENDEHANTERING

Statistiken som redovisas nedan berör misstankar om oegentligheter och korruption som blivit registrerade som ärenden hos utredningsgruppen, vilket inte måste innebära att de därmed är bekräftade fall hos våra avtals- och samarbetspartners. Här redovisas hur misstankar upptäcks och rapporteras, antalet misstankar som registrerats som ärenden och antal ärenden som avslutats, vilka ärendetyper som är vanligast och vilka lärdomar utredningsgruppen drar från 2019.

Hur Sida får kännedom om misstankar

Mer än 80 procent av misstankarna som registreras som ärenden rapporteras av Sidas avtalspartners. De har en skyldighet enligt avtal att skyndsamt informera Sida vid misstankar om oegentligheter och korruption inom den egna organisationen eller inom Sidafinansierade projekt. Detta innebär att Sidas avtalspartners även har en skyldighet att upprätthålla rapporteringskravet i nästa led när de i sin tur sluter avtal med samarbetspartners. För att se till att rapporteringskravet efterlevs arbetar Sida kontinuerligt med att driva antikorrupsionsfrågorna i dialog med alla aktörer i biståndsarbetet.

HUR SIDA FÅR KÄNNEDOM OM MISSTANKAR

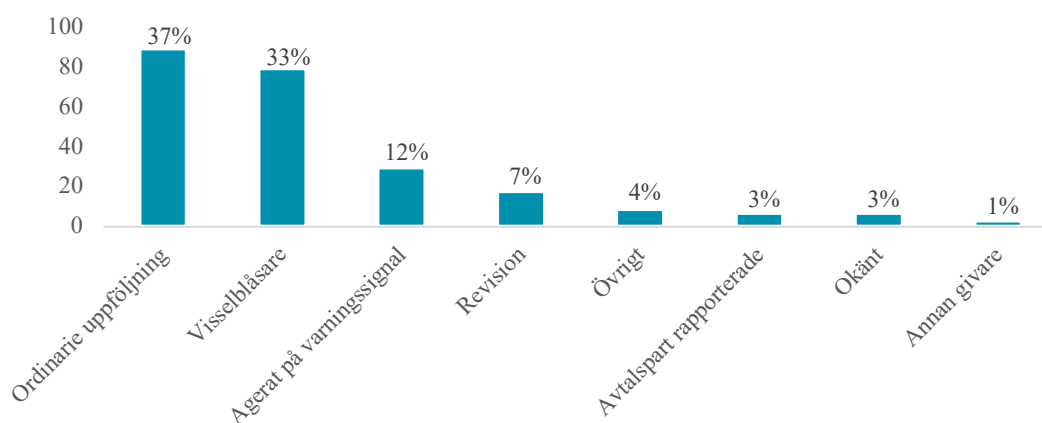

Under året kom tolv procent av de rapporterade misstankarna in via investigation@sida.se som leder direkt till Sidas utredningsgrupp. Utredningsgruppen får ibland information från flera olika rapporteringskanaler under en utredning, och då registreras den först använda rapporteringskanalen. Sida vill understryka vikten av att individer vågar och kan rapportera in misstankar om korruption eller oegentligheter, och arbetar för att trygga säkerheten för visselblåsare⁶.

Hur Sidas avtalspartners får kännedom om misstankar

Utredningsgruppen för statistik över hur Sidas avtalspartners får kännedom om misstankar om korruption och oegentligheter som leder till registrerade ärenden. Diagrammet nedan visar att deras två främsta verktyg för att upptäcka misstankar om korruption och oegentligheter är den ordinarie uppföljningen och ett fungerande visselblåsarsystem.

HUR SIDAS AVTALPARTNERS FÅR KÄNNEDOM OM MISSTANKAR

⁶ Visselblåsare definieras som enskilda personer som kontaktar Sidas, avtalspartners eller samarbetspartners utredningsfunktion för att uppmärksamma korruption och oegentligheter.

Hur misstankar inkommer ser dock olika ut hos olika typer av avtalspartners. Internationella civilsamhällesorganisationer (INGO) och multilaterala organisationer fattar oftare misstankar genom egen ordinarie uppföljning och genom att agera på varningssignaler än mindre civilsamhällesorganisationer (NGO) som främst får information om misstankar genom visselblåsare.

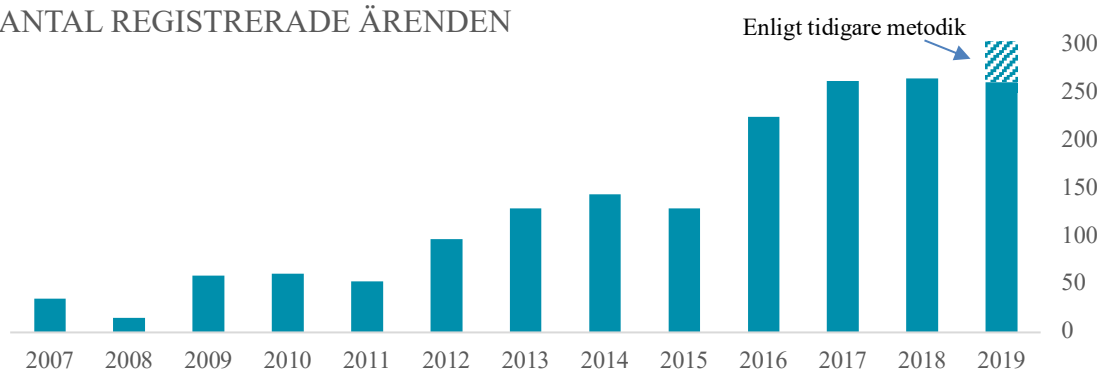
Att större organisationer generellt har högre kapacitet att upptäcka och hantera misstankar via ordinarie uppföljning bedöms vara rimligt då dessa organisationer i regel tar emot mer biståndsmedel, har fler anställda med fler specialiserade funktioner än mindre ideella civilsamhällsaktörer, även om dessa kan vara mycket välorganiserade. Bland de registrerade ärenden som handlades under 2019 så berörde 67% civilsamhällsorganisationer, 18% multilaterala organisationer och resterande 15% berörde aktörer i privat sektor, statliga institutioner och övriga samarbetspartners.

Skillnaden i antalet misstankar mellan de olika organisationstyperna kan förklaras utifrån två grundorsaker: rapporteringskrav och kapacitet. Civilsamhällesorganisationerna har ett tydligt krav att rapportera och agera skyndsamt på samtliga misstankar till Sida. De stora internationella civilsamhällesorganisationerna (INGOs) har de resurser och kapacitet för interna styrning och kontroll som möjliggör en högre rapporteringsgrad. De multilaterala organisationerna inom Förenta Nationerna och Världsbankgruppen, har gedigna system med särskilda utrednings- och anti-korruptionsfunktioner samt internrevisorer som granskar aktiviteter i syfte att förebygga och upptäcka korruption. Däremot har de multilaterala organisationerna inte samma rapporteringskrav som resterande avtalspartners då deras avtal förhandlats centralt mellan medlemsländerna och organisationerna. För att kvalitetssäkra deras arbete följer Sida upp dem löpande för att säkerställa deras förmåga att kunna förvalta de svenska biståndsmedlen. Detta sker exempelvis genom strukturerade bedömningar med fokus på intern styrning och kontroll, genom styrelsearbete samt i samarbete med andra givarländer.

Antal registrerade ärenden

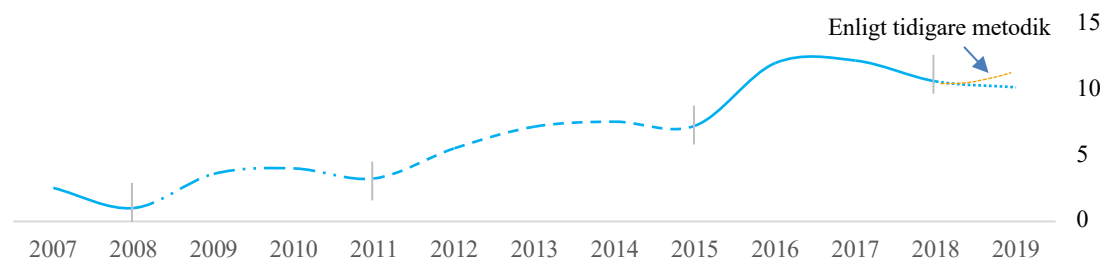
Sida registrerade 261 nya ärenden av misstänkt korruption eller oegentligheter under 2019. Under 2018 registrerades 265 misstankar. Den marginella minskningen beror på en striktare gallring av misstankar om 'missbruk av medel' som inte faller inom definitionen oegentligheter och korruption, samt en gallring av misstankar som inte berör Sidafinansierade aktiviteter. Utredningsgruppen bedömer att årets rapportering hade genererat över 300 registrerade misstankar om förgående års urvalskriterier hade använts.

ANTAL REGISTRERADE ÄRENDEN

Allt misstänkt missbruk av medel följs upp, antingen av utredningsgruppen, annan Sidapersonal i Sverige eller av personal på ambassader och konsulat.

ANTAL REGISTRERADE ÄRENDEN PER MILJARD UTBETALT BISTÅND

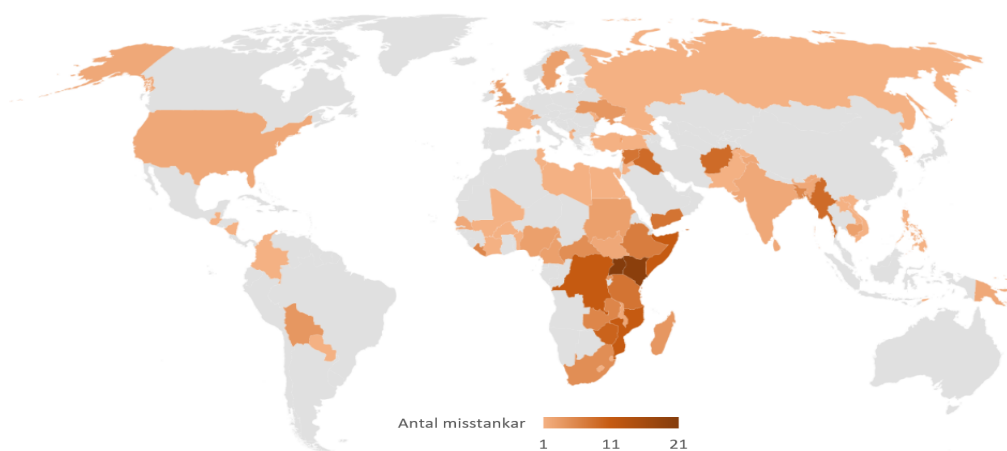
Diagrammet ovan visar antalet registrerade misstankar per utbetald miljard kronor i biståndsmedel. Förhållandet mellan antalet ärenden per år och utbetalt bistånd har stadigt ökat under perioden 2007 till 2017. Över denna period visar trenden en uppåtgående kurva som består av flera intervall. Kurvan visar på fyra distinkta tidsperioder: 2008–2011, 2012–2015, 2016–2018 samt 2019 och framåt⁷.

En starkt bidragande faktor till kurvans utveckling nedåt under perioden 2018–2019 är den striktare gallringen av inkomna misstankar. Den tidigare metodiken applicerat på utfallet för 2019 visas med en orangestreckad linje. Den är i paritet med 2016 och 2017, med ca 12 misstankar per utbetald miljard bistånd.

Geografisk fördelning

Kartan nedan visar öppnade ärenden baserat på var misstanken uppstått. Att länder som Sverige och Storbritannien är markerade betyder att misstanken har uppstått vid ett kontor tillhörande en avtalspartner eller en samarbetspartner i något av dessa länder. Mörkare färg på kartan motsvarar fler antal ärenden.

2019, liksom tidigare år, står afrikanska länder för majoriteten av antalet inkomna misstankar, i synnerhet Uganda, Kenya, Somalia, Demokratiska Republiken Kongo, Mocambique och Zimbabwe. Därefter följer asiatiska länder som härjas av konflikter och humanitära kriser, som Myanmar, Afghanistan, Irak, Syrien och Jemen. Ett högt antal korruptionsmisstankar sammanfaller ofta med verksamhet i konfliktländer, vid humanitära katastrofer och i fragila stater. Det är i dessa kontexter korruptionen är som mest utbredd samtidigt som staterna är som svagast i kampen mot den. Det är också där biståndet behövs som mest.

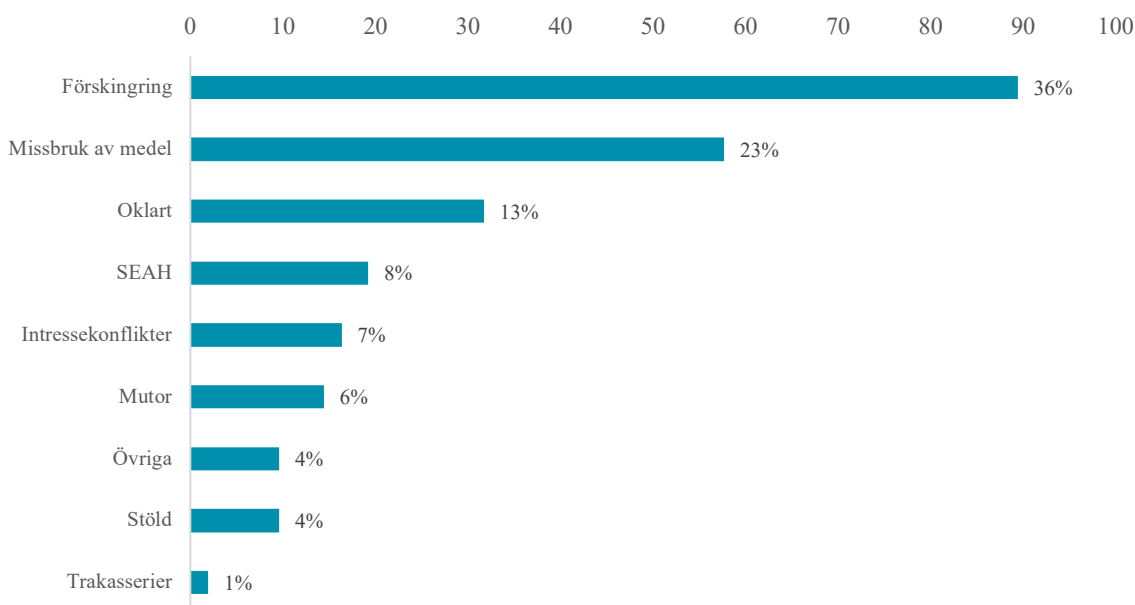

⁷ För en utförligare beskrivning av tidigare år, se tidigare årsrapporter bl.a. årsrapporten för 2018 sektionen "Utvecklingen av sidas arbete mot korruption – historisk tillbakablick"

Vad ärendena handlar om

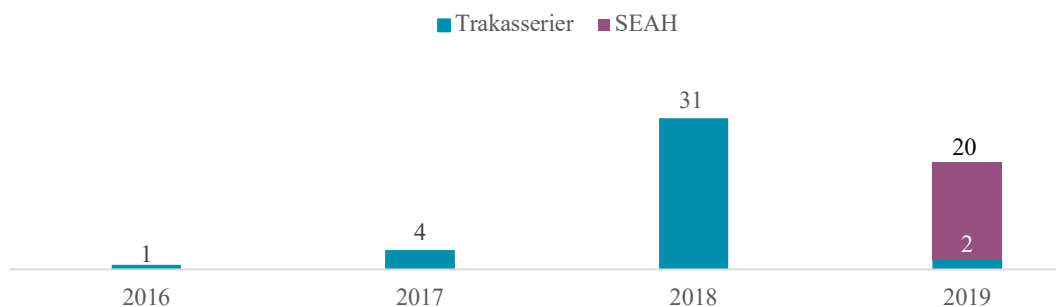
Förskingring, att otillbörligt tillskansa sig själv eller andra medel, genom att till exempel förfalska underlag, var den vanligaste ärendetyper 2019. Missbruk av medel, alltså användning av Sidas medel i strid med avtalet, var den näst vanligaste ärendetyper. Ärenden rörande intressekonflikter och mutor är två kategorier som innefattar sju respektive sex procent av de registrerade ärendena under 2019. Båda dessa kategorierna samt kategorierna intressekonflikter och mutor har hittills tenderat att vara underredovisade eftersom de ofta förekommer i samband med andra, mer konkreta misstankar som exempelvis förskingring och utredarna ofta specificerar den tydligaste misstanken i systemet som ärendetyp. Kategorin 'Oklart' innefattar ärenden där misstankarna är otydliga eller där misstanken är nyligen inkommen och mycket lite information finns att tillgå.

VAD MISSTANKARNA HANDLAR OM

Trakasserikategorin ökade kraftigt 2018 vilket Sida bedömer beror på att sexuella trakasserier uppmärksammades i högre grad till följd av #MeToo-rörelsen. Under 2019 rapporterades färre trakasserier än under 2018 men fortfarande många fler än under 2017 och tidigare. Under 2019 har utredningsgruppen kategoriserat misstankarna rörande trakasserier på ett nytt sätt för att tydligare skilja på SEAH-ärenden och andra typer av trakasserier.

ANTAL TRAKASSERIER OCH SEAH-ÄRENDEN

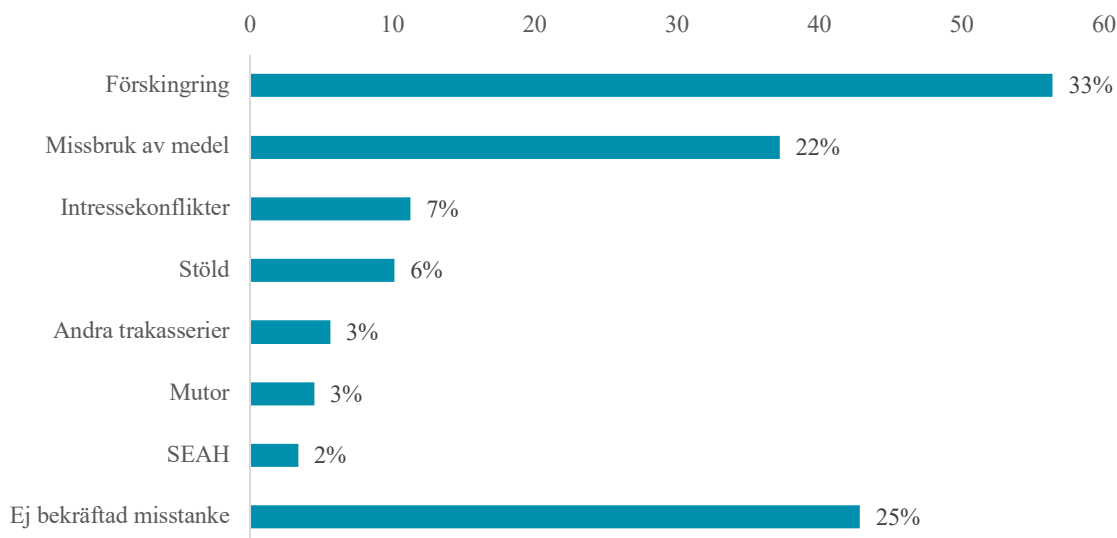
Avslutade ärenden 2019

Under 2019 avslutades 152 ärenden som öppnats under 2019 eller tidigare. Ungefär en tredjedel (83) av inkommande ärenden från 2019 kunde avslutas under samma år.

För att ett ärende ska kunna avslutas så ska misstanken ha utretts och underlag till beslut om påföljder ska ha lämnats av utredningsgruppen till beslutsfattande chef. I 75% av de 152 ärendena kunde misstankarna styrkas och Sida fastställa att korruption eller oegentlighet ägt rum.

Förskingring var den vanligaste bekräftade misstanken, följt av missbruk av medel, intressekonflikter, stöld, andra trakasserier (än sexuella trakasserier), mutor och SEAH-fall. I 38 av de 152 avslutade ärendena d.v.s. i 25% har utredningen kommit fram till att misstanken inte kan bekräftas. Att misstanke inte bekräftas kan ha flera olika förklaringar. Utredningen kan visa att misstanken var ogrundad i vissa fall, och i andra fall kan underlaget för utredningen visa sig vara otillräckligt för att kunna fastställa med säkerhet om någon typ av oegentlighet ägt rum. Att bekräftade misstankar i hög grad speglar de inkomna misstankarna betyder att de flesta tipsen har substans. Jämfört med registrerade misstankar på föregående sida så stämmer fördelningen mellan de olika kategorierna av ärenden väl med de bekräftade misstankarna som redovisas nedan.

BEKRÄFTADE MISSTANKAR PER KATEGORI

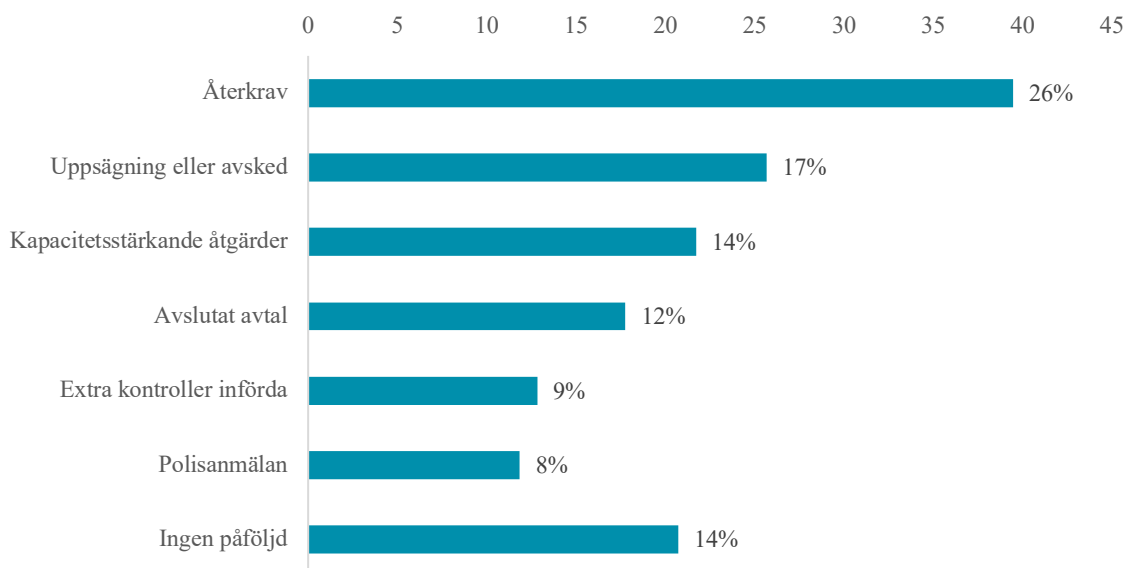

Vid mindre avtalsbrott som inte beror på uppsåt eller grov oaktsamhet, och där Sida har ett fortsatt förtroende för samarbetsparten, landar påföljderna ofta i krav om att specifika förbättringsåtgärder vidtas innan fortsatt finansiering kan bli aktuell. Det tar sig uttryck i extrakontroller så som mer detaljerad och frekvent rapportering, mer frekventa uppföljningsbesök och även kapacitetsstärkande åtgärder såsom utbildningar, extra finansiering till redovisningssystem och för att stärka intern styrning och kontroll hos Sidas avtalspartners och deras samarbetspartners. Andra påföljder vid allvarigare avtalsbrott är att avtal sägs upp, att avtalspartner eller samarbetspartner säger upp eller avskedar personal och att polisanmälan görs.

Finns det en finansiell skada så ska medel återbetalas. Under 2019 ställde Sida 40 återkrav om totalt 18 miljoner kronor gentemot avtalspartners. Alla 18 miljoner har återbetalats till Sida. Återkrav sänder en tydlig signal om att korruption inte accepteras och verkar som en påminnelse att våra avtalspartners måste säkerställa att de avtalsvillkor Sida ställer måste efterlevas i alla efterföljande led.

Även i de ärenden där misstanke inte kunnat bekräftas så kan det ändå bli aktuellt med viss kapacitetstärkning och extrakontroller liknande de som införs vid mindre avtalsbrott. Ett förbehåll till statistikredovisningen i grafen nedan är att påföljderna kan vara fler än en per ärende. I diagrammet nedan redovisas endast den huvudsakliga påföljden per avslutat ärende. I praktiken är det vanligt med en kombination av olika påföljder i varje ärende.

PÅFÖLJDER

Även om det är vanligt att utredningen finner att den utredda organisationen har brutit mot avtalet så är det ganska ovanligt att lagbrott kan styrkas. I de fall lagbrott misstänks är huvudregeln att dessa ska rapporteras till rättsväsendet. Alla de tolv fall som rapporterats till polis inom de ärenden som avslutades under 2019 rapporterades av Sidas avtalspartner eller aktör i nästa led, dock med Sidas uppmaning och samråd. Hänsyn måste dock ges till förväntad hantering av rättsväsendet i det aktuella landet. Aspekter av mänskliga rättigheter spelar in och visselblåsare måste skyddas från repressalier. Därför bedömer Sida varje fall på sina egna meriter.

LÄRDOMAR OCH AVSLUTANDE REFLEKTIONER

All Sidas personal har en viktig funktion att fylla för att förebygga och upptäcka korruption och oegentligheter. Korruptionen är ett enormt utvecklingshinder och när Sida stödjer projekt och program i samhällen hårt drabbade av korruption så behöver all personal ha kunskap om korruptionens inverkan på utveckling och ha god kännedom om de samarbetspartners som implementerar biståndet. Att arbeta mot korruption som ett utvecklingshinder samt att proaktivt och reaktivt arbeta med misstankar om korruption och oegentligheter är arbetsuppgifter som föder in i varandra.

En ständig utmaning för all Sidapersonal är att fånga upp misstankar och se till att de rapporteras till Sidas utredare. Mörkertal ligger i korruptionens och oegentligheternas natur och vi behöver vara proaktiva, ha god kännedom om varningssignaler och tillhandahålla rapporteringskanaler för att säkerställa att misstankar tas om hand på ett bra sätt. Bland de vanligaste varningssignalerna ingår bristande transparens i organisationers beslutsprocess, otydlighet i hur organisationer styrs och vilka översiktsfunktioner som finns, bristfällig och allt för övergripande rapportering, hög personalomsättning och mycket annat. Fältbesök med fokus på ekonomi och intern styrning och kontroll tillsammans med välfungerande visselblåsarkanalerna är oersättliga för att upptäcka oegentligheter.

Den ökade fältnärvaron ger oss nya möjligheter att själva agera vid misstankar om korruption och oegentligheter men även möjligheten att agera lokalt tillsammans med andra givare. Sida kan både ge och få mycket stöd av andra givare vid utredningar av misstankar om korruption och oegentligheter. Tillsammans kan vi sätta tuffare krav men också fokusera på de viktigaste preventiva åtgärderna som att ge stöd till redovisningssystem och system för intern styrning och kontroll, tillhandahålla visselblåsarkanalerna och tydligt visa att vi aldrig accepterar korruption.

Sidas utredningsgrupp arbetar aktivt med att återföra lärdomar från tidigare ärenden till verksamheten. Fallstudier och övningar guidar personal på Sida, utlandsmyndigheter och avtalspartners att känna igen varningssignaler och agera på dem. Vi ser att det ger resultat då antalet misstankar som rapporteras in ökar⁸. Att majoriteten av de misstankar som registreras som ärenden rapporterats av Sidas avtalspartners är positivt då det visar på att rapporteringsvillkoren efterlevs. Sida bedömer att det beror på att vi är duktiga på att föra dialog och upprätthålla transparens med våra avtalspartners.

När misstankar om korruption och oegentligheter upptäcks fryser Sida i regel utbetalningarna under utredningen av misstankarna. I de fall finansiell skada har uppstått återkräver Sida dessa pengar. Här kan en negativ effekt uppstå när de människor som lever i fattigdom och förtryck och allra mest behöver biståndet inte får ta del av det. Den effekten måste Sida försöka minimera.

Korruptionen drabbar de fattiga värst. Den kunskapen ligger till grund för varje åtgärd Sida vidtar för att bekämpa korruptionen.

⁸ antalet inkomna misstankar ökar medan antal registrerade ärenden på grund av ändrad metodik kvarstår på samma nivå som de två föregående åren.

Sida arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Det kräver samarbete och uthållighet. Genom utvecklingssamarbete stödjer Sverige länder i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Varje land ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

Art.no.: sida62306sv, urn:nbn:se:Sida-62306sv

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Adress: 105 25 Stockholm
Besök: Valhallavägen 199
Telefon: 08-698 50 00. Fax: 08-20 88 64.
E-post: sida@sida.se www.sida.se

